

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Česká inspekce životního prostředí – příklady z její činnosti, případové studie

Mgr. Jana Cháberová

25.9. 2018

ČIŽP

- byla zřízena v roce 1991 zákonem č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
- Je odborný orgán, který je pověřen dozorem nad respektováním právních předpisů v oblasti životního prostředí
- **Celostátní působnost**
- **Struktura:**
 - Horizontální 10 oblastních inspektorátů – Praha, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Havlíčkův Brod, Brno, Olomouc, Ostrava a Liberec (a 2 pobočky – Zlín (OI Brno), Karlovy Vary (OI Ústí nad Labem))
 - Vertikální Ředitelství a Oblastní inspektoráty
 - Odborná oddělení Odpadové hospodářství, Ochrany vod, Ochrany přírody, Mezinárodní biodiverzity a CITES, Ochrany lesa, Ochrany ovzduší, Integrované agendy (Zrcadlově na Ř i na OI – oddělení na Ř mají zejména metodickou a sjednocující funkci)

Přehled činností

- dozírá na dodržování právních předpisů na ochranu životního prostředí,
- provádí inspekce - kontroly,
- ukládá opatření k nápravě zjištěných nedostatků,
- ukládá sankce za nedodržování zákonů životního prostředí,
- kontroluje obchod a nakládání s ohroženými druhy živočichů, rostlin a výrobků z nich (nelegálně získané jedince a předměty zabavuje),
- omezuje, případně zastavuje provozy, pokud vážně ohrožují životní prostředí,
- podílí se na řešení starých ekologických zátěží,
- řeší podněty občanů i právnických osob,
- poskytuje informace na základě žádostí ve smyslu platných zákonů,
- informuje veřejnost i sdělovací prostředky a orgány státní správy o údajích o životním prostředí, které získává při inspekční činnosti,
- vypracovává stanoviska pro jiné orgány státní správy,
- podílí se na řešení havárií v oblasti životního prostředí,
- spolupracuje s inspekčními orgány zemí Evropské unie a sítí inspekčních orgánů EU (tzv. IMPEL),
- stanovuje poplatky za vypouštění odpadních vod a odběr podzemních vod

Složka ochrany přírody

- **ČIŽP ve složce ochrany přírody vykonává dozor zejména na základě zákonů:**
 - 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (+ připravovaná novela zahrnující invazní druhy)
 - 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (CITES)
 - 162/2003 Sb., o zoologických zahradách
 - 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty
 - 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu
 - 93/2018 Sb., o podmínkách využívání genetických zdrojů podle Nagojského protokolu
 - 276/2003 Sb., o Antarktidě

Složka ochrany přírody

- **Působnost OOP ČIŽP podle zákona č. 114/1992 Sb.:**
- Inspekce dozírá, jak jsou orgány státní správy, právníckými a fyzickými osobami dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí, která se týkají ochrany přírody a krajiny.
- Může nařídit omezení, případně zastavit škodlivou činnost
- Může vyžadovat prokázání původu ZCHD, případně odebrat jedince ZCHD za neprokázání původu
- Ukládá pokuty fyzickým a právníckým osobám (*např. úprava 222/2006 Sb. mění pokuty v §§ 87 a 88 na dvojnásobek*)

Složka ochrany přírody

- ČIŽP je vnímána veřejností jako orgán státní správy, na který se mohou obracet kdykoli se svými podněty v případě porušování zákona na úseku ochrany přírody.
- Včasným řešením podnětů se v mnoha případech daří zabránit vznikajícím či hrozícím závažným škodám na obecně nebo zvláště chráněných částech přírody.
- Skladba řešených případů např. v roce 2016 odpovídala dlouhodobým trendům, tj. statisticky největší část doručených podání se týkala **nepovoleného kácení** a **poškození dřevin** rostoucích mimo les, ať už šlo o dřeviny v intravilánu nebo ve volné krajině. Dlouhodobě jsou zastoupeny podněty zaměřené na **zásahy do významných krajinných prvků, porušování ochranných podmínek zvláště chráněných území**, zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, volně žijících ptáků a nechybí ani problematika ochrany zemědělského půdního fondu před znečištěním.

Složka ochrany přírody

- V kontrolní a správní činnosti složky ochrany přírody **výrazně převažuje** dozor nad dodržováním ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o **ochraně přírody a krajiny**.
- V menší míře se uplatňují **další složkové zákony (Zoo, GMO, ZPF)**.
- Do kontrolní činnosti složky ochrany přírody patří také kontrolní činnosti prováděné na základě ustanovení zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, jejíž koordinace přísluší samostatnému oddělení **CITES**. Část kontrolní činnosti dle tohoto zákona nicméně vykonávají někteří inspektori oddělení ochrany přírody na oblastních inspektorátech ČIŽP.

Složka ochrany přírody

Zaměření kontrolní činnosti dle předmětu ochrany

Obecná ochrana - Ochrana **VKP** (hodnotná část krajiny), **Kácení a ořez dřevin**, Náhradní výsadby, **Krajinný ráz** (estetická a přírodní hodnota), Zvláštní pozornost - **památné stromy**

Druhová ochrana - Zasahování do přirozeného vývoje (**biotop**), Pěstování a chov v umělých podmínkách, Kontrola vydaných výjimek (výzkum, držení ZCHD apod.), Sběr a poškozování jedinců

Územní ochrana - **Prověrky maloplošných ZCHÚ** (značení, plány péče, ochranné podmínky, vyhlášení a zaměření), **Prověrky ČHKO** (komplexní kontroly), **Prověrky NP** (plány péče, návštěvní řády, zásahy), **NATURA 2000** - evropsky významné lokality a ptačí oblasti, **Cross – compliance**

Invazní druhy – připravovaná novela (Unijní seznam, národní seznam)

Složka ochrany přírody

Kontroly zemědělsky hospodařících subjektů v rámci procesu Cross Compliance (CC) se zaměřením na definované kontrolní požadavky

V roce 2017 inspekce v souvislosti s vyplácením zemědělských dotací realizovala celkem **341 kontrol** podmíněnosti u 328 hospodařících subjektů. Cca ve 240 případech posuzovala **dodržování povinných požadavků na hospodaření** (dále „PPH“) plynoucích ze směrnice Rady č.79/409/EHS **o ochraně volně žijících ptáků** a v cca 105 případech dodržování požadavku, který vzešel ze směrnice Rady č. 92/43/EHS **o ochraně přírodních stanovišť**. Kontroly jsou uskutečňovány na základě centrálně sestaveného plánu kontrol, který zahrnuje minimálně 1 % žadatelů o zemědělské dotace (s ohledem na rostoucí počet žadatelů, roste i počet kontrol, které je nutné provést).

Složka ochrany přírody

Ochrana dřevin

tradičně zastoupena velmi významně

v rámci kontrol **správců vodních toků, elektrizační sítě, silničních komunikací a železničních drah.**

Zahrnuje – vlastní kácení dřevin, ořezy, poškození při provádění výkopových prací, zahrnutí dřevin na staveništích ...

- Eurospeed – 100.000,- kácení v ochranném pásmu vysokého napětí – nedodržení oznamovací povinnosti
- Kontroly náhradních výsadeb

Složka ochrany přírody

Kontroly obecních úřadů zaměřené na výkon státní správy v ochraně přírody

V rámci kontrol je obcím **poskytována metodická pomoc** za účelem **zlepšit úroveň vedených správních řízení** na úseku povolování kácení dřevin rostoucích mimo les. U řady obecních úřadů zejména na malých obcích došlo po provedené kontrole k rozšíření právního povědomí pracovníků a ke zlepšení výkonu činnosti v přenesené působnosti.

Složka ochrany přírody

Druhová ochrana a ochrana volně žijících ptáků

Nedílnou součástí činnosti oddělení ochrany přírody je kontrola dodržování ochrany zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a volně žijících ptáků, což akcentuje i zájem veřejnosti v podobě doručovaných podnětů. Jednotlivé případy se týkají **zákonné ochrany jedinců ZCHD**, ale ještě častěji jejich **populací i obývaných biotopů**. Tradičně inspekce šetří **nedovolené zásahy do přirozeného vývoje ZCHD** při výstavbě, rekonstrukci nebo údržbě vodních děl, toků a rybníků, při budování infrastruktury, některých sportovišť nebo alternativních zdrojů elektrické energie. S velice závažnými případy se inspekce v poslední době setkává v souvislosti s úniky cizorodých látek do vodních toků.

Složka ochrany přírody

Samostatnou kapitolou jsou případy **nelegálního usmrcování dravých ptáků, šelem a dalších volně žijících druhů střelnou zbraní či jedy**, mezi kterými figurují zejména karbamátové pesticidy s obsahem **karbofuranu**, používané v minulosti jako insekticidy. Jde o velmi bezohledné jednání bez ohledu na to, zda k otravám nejčastěji postižených druhů dochází záměrně nebo v důsledku neselektivního pozření otrávené návnady, neboť už jen její umístění ve volné přírodě naplňuje podstatu obecného ohrožení. V roce **2016** byl od začátku sledování zaznamenán zatím **nejvyšší počet otrav dravých ptáků**, mezi kterými figurovalo **12 jedinců orla mořského, 3 jedinci luňáka červeného, 1 orel skalní**, z dalších druhů se obětí stávají zejména **vydry** a další druhy šelem, nebezpečí se ale nevyhnou ani volně se pohybující domestikovaní psy a kočky. Velkým problémem je obtížná prokazatelnost takového jednání, které může naplňovat skutkovou podstatu hned několika trestných činů. V roce 2017 trend pokračuje.

Složka ochrany přírody

Celoinspekční prověrka - každoročně

2016 - zaměřená na uplatňování a **dodržování veřejných zájmů** ochrany přírody oblasti Sedlčanska, Voticka, Benešovska a Vlašimska, se zvláštním zřetelem na ochranu ZCHÚ, EVL, památných stromů, VKP a dřevin rostoucích mimo les.

2017 - „*Celoinspekční prověrka **registrovaných významných krajinných prvků** vybraných území Jihočeského kraje se zaměřením na zjištění faktického stavu registrovaných VKP a zajištění jejich ochrany.*“

Proběhla šetření celkem na 40 plánovaných lokalitách

2018 – **CHKO Beskydy** – dodržování zákazů vjezdu a setrvávání motorovými vozidly, dodržování podmínek stanovených v procesu EIA k realizaci investičních záměrů ...

Složka ochrany přírody

ZPF

V roce 2017 bylo doručeno **více než 35 podnětů**

- Významná část z nich byla **neoprávněných**, respektive směřovala do oblasti, která vůbec nespadá do kompetence ČIŽP (eroze, využívání ZPF k jiným než zemědělským účelům nebo odnětí ZPF). Stejně tak do působnosti OOP nespadá znečištění jinými látkami nebo prvky, než které jsou uvedeny v příslušné vyhlášce zákona o ochraně ZPF, přirozený výskyt těžkých kovů nebo staré ekologické zátěže.
- Ve spolupráci s dalšími institucemi (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský) jsou **aktuálně řešeny případy ukládání kalů na zemědělské pozemky**. Případné porušení zákona a odpovědnost konkrétního subjektu bude možno vyhodnotit až po provedení odběru a analýzy vzorků kalu a zemědělské půdy. Dosavadní rozbor možností v rámci nově získané kompetence na kontrolu znečištění ZPF směřuje mj. právě do této oblasti.

Složka ochrany přírody

GMO

- **Kontroly polních pokusů GMO**
- **Kontroly subjektů, které nakládají s GMO**

2017 - nakládání s **geneticky modifikovanými petúniemi** původem ze zahraničí. Účelem bylo především **zabránit dalšímu rozšiřování** těchto nepovolených rostlin a dále bylo důležité tyto obchodníky **informovat o možných důsledcích jejich činnosti**.

Složka ochrany přírody – případy z praxe – cvičení - diskuse

Společnost XY naváží a ukládá na ploše cca 15.000 m² zeminu, výška navážky 5-7 m – **terénní úpravy (zemina, štěrky, kamení, betonové úlomky, asfaltové kusy, dráty, plasty) a také hromada ornice**

Na místě byl viděn bagr SPZ – řidič má za úkol ornici nahnout na velkou hromadu – bude použita v budoucnu na překrytí terénních úprav

Materiál pro terénní úpravy pochází z rekonstrukce DI

nákladní vozidlo SPZ – naváží ornici

Zaznamenán výskyt koroptve polní (ohrožený druh), a kudlanky nábožné (kriticky ohrožený druh)

- *Podle § 50 odst. 1 zákona jsou zvláště chráněni živočichové chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi používaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Podle § 50 odst. 2 zákona je mj. zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Z uvedených zákazů může udělit podle § 56 zákona výjimku orgán ochrany přírody, pokud veřejný zájem převyšuje nad zájmem ochrany přírody.*

O jaký pozemek se jedná? – obecni – obec pozemek pronajala společnosti XY – k dočasnému ukládání zemin

Komu pozemek patří? – obci Kdo je subjekt, který zeminu naváží? Existuje ochrana (kromě obecné) daného území?

XY nemá žádná rozhodnutí, stanoviska či vyjádření

- Pokuta § 88/1/e 800.000,- Kč – nedovolený zásah do přirozeného vývoje ZCHD
- Uložení podmínek pro činnost § 66 ZOPK – zákaz pokračování navážení zemin

Složka ochrany přírody – případy z praxe – cvičení - diskuse

Stavba cyklostezky podél silnice na lesním pozemku – podnět

- Lesní pozemky ve vlastnictví obce
- Kácení na místě – pozemky jsou PUPFL – kácení je prováděno v souvislosti s výstavbou cyklostezky a v režimu lesního zákona – **kácení probíhá v květnu**
- Stavba cyklostezky – povolena veřejnoprávní smlouvou (nahrazuje stavební povolení), obsahuje závazné stanovisko OOP k zásahu do VKP les – stanovení podmínek (biologický dozor, **kácení od 15.8. do konce února**)
- Rozhodnutí o vynětí z PUPFL – povoluje trvalé odnětí z důvodu výstavby cyklostezky
- ??? V jakém režimu dochází ke kácení dřevin???
- Rozhodující je důvod pro který dochází k odnětí
- Výstavba cyklostezky (stromy překáží stavbě – kácí se v režimu lesního zákona)
- Jiný důvod – ze záměru vyplývá, že stromy budou zachovány – jejich budoucí kácení bude spadat pod povolovací režim ZOPK

Složka ochrany přírody – případy z praxe – cvičení – diskuse

Kácení dřevin – žádost na ČIŽP o vydání rozhodnutí o zastavení **kácení**

- Dřeviny - **zapojené porosty** (lesní i s jejich prostředím – lze považovat za VKP les?)
- Kácení bez povolení? Bez oznámení?
- Druh pozemku – **zpf**, způsob využití **plantáž** (ke změně způsobu využití došlo na žádost majitele v době vzrostlého porostu - nikoli při jeho sázení)
- Ke kácení dřevin na plantáži není třeba povolení
- Dále zjištěno – obec investovala do projektu zajištění zeleně v době, kdy vlastníkem pozemků byl Pozemkový fond (přislíbeno převedení na obec), pozemky převedeny soukromému vlastníkovi, který s nimi má jiný záměr, než realizovala obec
- Co s tím?

Složka ochrany přírody – případy z praxe

- **Hloubení příkopu, úpravy svahů podél komunikací**

- Poškození kořenových systémů dřevin

Postup ČIŽP: Ve správním řízení uložena sankce

- **Důsledek:** významné zkrácení životnosti dřevin na daném úseku, zvýšení rizika pádu dřevin

Často jde o řešení důsledků

dlouhodobé „nepéče“

o okolí komunikací (zazemnění)

Složka ochrany přírody – případy z praxe

- **Kácení dřevin, které jsou biotopem zvláště chráněných druhů (např. páchník hnědý, ptáci hnízdící v dutinách, netopýři)**
 - Povolení ke kácení vydává obecní úřad
 - Výjimku ze základních ochranných podmínek KÚ, v CHKO AOPK ČR
 - Rozhodnutí o stanovení odchylného postupu (ptáci) vydává ORP
 - **Postup ČIŽP:**
 - Řízení o omezení, případně zastavení škodlivé činnosti
 - V případě již provedeného zásahu - ve správním řízení uložena sankce
 - V případě úhynu ZCHD podání oznámení o podezření na spáchání trestného činu
 - Podnět k přezkumu rozhodnutí o povolení kácení dřevin obecních úřadů
- **Důsledek:** Zničení biotopu ZCHD, případně přímé zničení jedinců ZCHD

Složka ochrany přírody – případy z praxe

Poškození dřevin nesprávným ořezem

- vzrostlé stromy v zástavbě
- úplné odstranění primárních korun

Postup ČIŽP:

- Ve správním řízení uložena sankce

Složka ochrany přírody – případy z praxe

„Přijďte za rok, pane inženýre, a uvidíte, jaký budou krásný...“

Složka ochrany přírody – případy z praxe

...a ještě o rok později...

Dnes je tam chodník

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Česká inspekce životního prostředí – příklady z její činnosti, případové studie

Mgr. Jana Cháberová

Děkuji za pozornost

chaberova.jana@cizp.cz